

การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโงงวิถีชีวิตของชาวมอแกน
เพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านมิติการแสดง

THE STUDY OF NHAE ANE LHO BONG RITE IDENTITY, MORGAN
LIFESTYLE, TO CREATE THE PROJECT THROUGH THE
PERFORMANCE ASPECT

กัญชพร ต้นทอง
Kanchaporn Tunthong

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
Master of Education program in Performing Arts Education, Performing Arts Education
Rajamangala University of Technology Thanyaburi
E-mail: kanchaporn_t@mutt.ac.th

Received:	December 23, 2020
Revised:	March 9, 2021
Accepted:	March 11, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยสร้างสรรค์ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโงง ในเทศกาลฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษของชนเผ่ามอแกนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการแสดงสร้างสรรค์ของวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโงงในจังหวัดพังงา และ 3) เพื่อสร้างสรรค์อัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโงงในจังหวัดพังงา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้นำชุมชนชาวมอแกน คุณครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยทอแกน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยจากหนังสือเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์นำมาวิเคราะห์ออกแบบกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินเพื่อยืนยันข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบประเมินโดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์และในรูปแบบการแสดง ผลการวิจัยพบว่า 1) ชาวมอแกนในจังหวัดพังงามีวิถีชีวิตที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของธรรมชาติมีการใช้ชีวิตที่ต้องผูกพันกับท้องทะเล ลม ฟ้า อากาศ ชาวมอแกนมีความเชื่อในเรื่องของภูตผีและวิญญานบรรพบุรุษ โดยในเดือนเมษายนของทุกปีกลุ่มชาวเลที่อยู่กระจัดกระจายตามเกาะต่าง ๆ จะมารวมตัวกันที่หมู่เกาะสุรินทร์เพื่อประกอบพิธี “ลอยเรือ” เพื่อบวงสรวงผีและวิญญานบรรพบุรุษและเป็นการสะเดาะเคราะห์ให้ปลอดภัยและแคล้วคลาดจากภัยอันตรายทั้งหลายทั้งปวง การฉลองพิธีประกอบไปด้วยการเข้าทรง เสียงทาย เช่นไหว้วิญญาน การเล่นดนตรีและร้องรำทำเพลง ซึ่งถือว่าเป็นการลอยความทุกข์และโรคภัยไข้เจ็บให้พ้นจากครอบครัวและชุมชน 2) การออกแบบและการแสดงสร้างสรรค์ผลงานการแสดงนาฏศิลป์สื่อถึงวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโงงในจังหวัด

พียงนำมาวิเคราะห์และตีความหมายเพื่อให้เห็นถึงคุณค่าโดยทำการวิเคราะห์ผ่านกระบวนการออกแบบการปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานตามองค์ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ แบ่งเป็น 8 ขั้นตอน (1) การออกแบบบทการแสดง (2) การออกแบบลีลา (3) การคัดเลือกนักแสดง (4) การออกแบบเสียงประกอบการแสดง (5) การออกแบบเครื่องแต่งกาย (6) การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง (7) การออกแบบแสง และ (8) การออกแบบพื้นที่ในการแสดง และ 3) การสร้างสรรค์อัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโง้งนำเสนอผ่านผลงานการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนือนล่องโง้งโดยใช้องค์ประกอบการแสดงนาฏศิลป์เป็นองค์ประกอบหลักในการสร้างสรรค์ผลงานและนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับชมการแสดงก่อนนำการแสดงไปเผยแพร่สู่สาธารณชนจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์และสืบสานประเพณีของชาวมอแกน โดยถ่ายทอดคุณค่าอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโง้งวิถีชีวิตของชาวมอแกนสู่ประชาชนภายนอกให้เป็นที่รู้จักและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ

อัตลักษณ์ เหนือนล่องโง้ง วิถีชีวิต ชาวมอแกน นาฏศิลป์สร้างสรรค์

ABSTRACT

The creative study aimed for 1) educating the lifestyle and identity of Nhae Ane Lho Bong in the spirit pillar celebrating ceremony of Mogan's ancestors who lived at South Surin islands, Ko Phra Thong sub-district, Kuraburi district, Phang Nga province, and 2) developing the model of creative performance regarding the lifestyle and identity of Nhae Ane Lho Bong in Phang Nga province, and 3) creating the identity of Nhae Ane Lho Bong in Phang Nga province. The sample used in the research were the society leader of Mogan people, teachers from Thai-Mogan society learning center and Public Health officers. The research tools were included the documents, academic papers, textbooks, journals and related researches including site-surveying, observation and interviews to analyze and design the procedure to create the creative performance then presented the work to experts and qualified committees for verifying and analyzing the content and qualitative information under from the evaluation which was applied by basic statistics such as Mean and Standard Deviation. The presentation was analyzing narration and through the performance.

The study found that 1) Mogan people lived under the nature rule, mainly depending on the sea. Their lives related to the ocean, wind, sky and temperature. They believed in ghost and their ancestor's spirits. In every April, Chao Le people living on islands will group at South Surin islands and celebrate "Loy Reu" ceremony for worshipping ghosts and their ancestor's spirits as well as blessing to be safe and expelling any jeopardies. The ceremony was included incarnation, prophecies, worshipping, playing music and dancing which was considered as letting the sorrow

and unhealthiness go away from their lives and society. 2) According to the design and the creative Thai Dance performance which presented about the lifestyle and identity of Nhae Ane Lho Bong in Phang Nga province, the researcher obtained the concept from the Nhae Ane Lho Bong ceremony then analyzed and interpreted to show its value, the researcher analyzed through the design of creative performance according to the performance's elements that included (1) the design of performing role, (2) choreography, (3) audition for performers, (4) the design of sound and performing music, (5) the design of costumes, (6) the design of performing tools, (7) the design of lighting and (8) the design of stage. And 3) the performance was to present to the 6 qualified committee before publicizing process. So that, the identity of Nhae Ane Loh Bong was presented through the creative Thai Dance named Nhae Ane Lho Bong that had conformed to the performing elements. This was aimed to revive, preserve and carry on the tradition of Mogan people, the creative performance have transmitted the identity of Nhae Ane Loh Bong to be renowned and more interesting for other people.

Keywords

Identity, Nhae Ane Lho Bong, Lifestyle, Mogan People, Creative Thai Dance

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายกลุ่ม โดยมีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม และวัฒนธรรม ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข กลุ่มชาติพันธุ์ มีลักษณะเด่นอันแสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองของประเทศไทย กลุ่มชนคือกลุ่มคนที่สืบทอดสิ่งต่าง ๆ มาจากบรรพบุรุษทางสายเลือด และการดำรงชีวิตตามความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม และวัฒนธรรม รวมไปถึงการเล่นของกลุ่มชนนั้น ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์เฉพาะของตนเองที่แตกต่างกันไปตามอัตลักษณ์วิถีชีวิต

ประเทศไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย ในขณะที่เดียวกันการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมมีการผันเปลี่ยนแต่กลุ่มชนพื้นถิ่นยังคงรักษาสภาพธรรมชาติไว้เป็นฐานทรัพยากรที่ยั่งยืน แม้ว่าการพัฒนาที่เน้นการเจริญเติบโตจะทำให้ความหลากหลายเหล่านี้ลดความสำคัญลง แต่มีกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มที่มีวิถีชีวิตที่อพยพโยกย้ายบ่อย ๆ เป็นชีวิตแบบที่เรียกว่าชีพจรลงเท้า ซึ่งจะมีทั้งพวกที่อาศัยอยู่บนบก เช่น มลาบรี (มักรู้จักกันในชื่อที่เรียกว่าผีตอเหลือง) และมันนิ (มักจะรู้จักกันในชื่อเงาะป่า) และพวกชาวเลที่ยึดท้องทะเลพักพิงตั้งแต่เกิดกระทั่งตาย สิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิตมีแต่เพียงการดำน้ำหาปลาเก็บของป่าเท่านั้นที่จำเป็นต่อการอยู่รอด (Saaisunthorn, 2005)

ชาวมอแกนเป็นหนึ่งในชาวเล เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามเกาะในบริเวณภาคใต้ของประเทศไทย มีรูปแบบของวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อ รวมทั้งค่านิยมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ในอดีตนั้นเร่ร่อนไปตามหมู่เกาะต่าง ๆ ไม่มีที่ตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่ง ใช้ชีวิตอิสระ เดินทางเคลื่อนย้ายถิ่น อพยพ ทำมาหากินอยู่ในบริเวณเขตทะเลอันดามัน

(Arunothai, 2010) ได้กล่าวไว้ว่า ชาวเลในประเทศไทยแบ่งเป็นสามกลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มอุรักลาไวย มอแกน และมอแกน ชาวเลกลุ่มชนเผ่ามอแกนในประเทศไทยเราจะพบชาวมอแกนได้ที่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา เกาะเหลา เกาะพยาม และเกาะสินไห จังหวัดระนอง และที่บ้านราไวย์ จังหวัดภูเก็ต ที่จริงแล้วยังมีชาวมอแกนอาศัยอยู่ตามเกาะน้อยใหญ่ในหมู่เกาะมะริดของประเทศพม่าอีกจำนวนมาก บางกลุ่มเริ่มตั้งถิ่นฐานอย่างถาวร แต่ยังมีกลุ่มที่ใช้ชีวิตในเรือเดินทางไปมาระหว่างเกาะต่าง ๆ (Arunothai et al., 2006)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับพิธีฉลองเสา วิทยุญาณของชนเผ่ามอแกนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา เนื่องจากชนเผ่ามอแกนที่อาศัยอยู่ยังคงรักษาอนุรักษ์การดำเนินวิถีชีวิต การสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อรวมถึงมีการสื่อสารกันด้วยภาษาของชาวมอแกน โดยมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายอยู่กับธรรมชาติอย่างมีความสุข ซึ่งแต่ละบุคคลในท้องถิ่นเคารพธรรมชาติ บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และบรรพบุรุษ ยังคงประกอบพิธีที่สำคัญต่าง ๆ ประจำปีทุกปี ปัจจุบันชนเผ่ามอแกนส่วนใหญ่เริ่มตั้งถิ่นฐานตามหมู่เกาะต่าง ๆ และมีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อการดำรงชีวิตให้เข้ากับชุมชนความเป็นอยู่ของพื้นที่นั้น โดยรับวัฒนธรรมไทย ภาษาความเป็นอยู่ของคนไทยมากขึ้น จึงทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี พิธีกรรม ที่สืบทอดจากบรรพบุรุษมาหลายร้อยปีเริ่มจางหาย แต่ยังมีบางพื้นที่ที่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของชนเผ่ามอแกน

ชาวมอแกนมีประเพณีประจำปีคือพิธี “เหนเอนหล่อโบง” หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าพิธีฉลองเสาวิทยุญาณบรรพบุรุษ จัดขึ้นในเดือนห้าทางจันทรคติ ซึ่งจัดทำขึ้นทุก ๆ ปี ปีละหนึ่งครั้ง ชาวมอแกนจะอยู่ทำงาน ไม่ออกเรือทำมาหากินเป็นเวลา 3 วัน 3 คืน เพื่อร่วมงานเฉลิมฉลองในพิธีกรรมสำคัญ โดยจะมีชาวมอแกนหมู่เกาะอื่น ๆ มาร่วมพิธีอย่างคึกคัก พิธีกรรมนี้จะดำเนินไปอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งวันทั้งคืนและมีการเต้นรำ (Arunothai, 2010)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญและคุณค่าในพิธีฉลองเสาวิทยุญาณบรรพบุรุษ (เหนเอนหล่อโบง) โดยศึกษาวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ประเพณีเหนเอนหล่อโบงของชนเผ่ามอแกนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา เนื่องจากชาวมอแกนที่เกาะสุรินทร์ถือเป็นกลุ่มสุดท้ายที่ยังหลงเหลือวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้มากที่สุด ยังคงดำเนินวิถีชีวิต สืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อรวมถึงมีการสื่อสารกันด้วยภาษาของชาวมอแกน โดยมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายอยู่กับธรรมชาติอย่างมีความสุข ปัจจุบันชนเผ่ามอแกนมีการดำรงชีวิตให้เข้ากับชุมชนความเป็นอยู่ของถิ่นนั้น ๆ และได้รับวัฒนธรรมของภาษาและความเป็นอยู่ของคนประเทศไทยมากขึ้น จึงทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี พิธีกรรม ที่สืบทอดจากบรรพบุรุษมาหลายร้อยปีเริ่มจางหายไปอันจะนำไปสู่การลดทอนคุณค่าและความภูมิใจในชาติพันธุ์ของตน ซึ่งหมายถึงการสูญเสียอัตลักษณ์ของกลุ่มชนเผ่าของตนอีกด้วย ในที่นี้ ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจในการนำข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ โดยนำการแสดงเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดคุณค่า และรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าสู่ชาวมอแกนรุ่นหลังและประชาชนภายนอก เพื่อนำมาสร้างสรรค์รูปแบบและแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงทางนาฏศิลป์ให้เป็นที่รู้จัก ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางด้านเศรษฐกิจ และยังเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของชาวมอแกนอีกด้วย การสร้างสรรค์ผลงานตามแนวคิดการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนเอนหล่อโบง “Creative dance

performance Nhae Ane Lho Bong” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการงานสร้างสรรค์ เรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงวิถีชีวิตของชาวมอแกนเพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านมิตินาฏศิลป์ “The study of Nhae Ane Lho Bong rite identity, Morgan lifestyle, to create the project through the performance aspect” ได้รับทุนสนับสนุนทุนนักสร้างสรรค์รุ่นใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ประจำปีงบประมาณ 2563

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

บทความงานวิจัย เรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงวิถีชีวิตของชาวมอแกน เพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านมิตินาฏศิลป์ ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถามถึงรูปแบบและองค์ประกอบของนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนือนล่อโบง ว่ามีรูปแบบและกระบวนการอย่างไร ตามสาระสำคัญขององค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ การออกแบบบทการแสดง การออกแบบลีลา การคัดเลือกนักแสดง การออกแบบเสียงประกอบเพลง การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง การออกแบบแสง และการออกแบบพื้นที่ในการแสดง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงในเทศกาลฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษของชนเผ่ามอแกนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการแสดงสร้างสรรค์ของวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงในจังหวัดพังงา
3. เพื่อสร้างสรรค์อัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงในจังหวัดพังงา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงวิถีชีวิตของชาวมอแกน เพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านมิตินาฏศิลป์” ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดนำมาวิเคราะห์และผ่านการปฏิบัติ การทดลอง แก้ไข และสรุปผล ตามขั้นตอนขององค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประชากรกลุ่มชนเผ่ามอแกนโดยมีผู้นำชุมชนชาวมอแกน จำนวน 1 คน คุณครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวมอแกน จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 1 คน เป็นจำนวนทั้งสิ้น 3 คน ซึ่งบุคคลส่วนใหญ่ไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ เนื่องจากใช้ภาษามอแกนในการสื่อสาร ผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลสื่อสารภาษาไทยได้เกี่ยวกับวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของประเพณีเหนือนล่อโบงในเทศกาลฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษของชนเผ่ามอแกนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา

2. เครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากแบบสัมภาษณ์ ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และข้อมูล

เชิงปริมาณจากแบบประเมินโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยการนำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาเชิงพรรณนาเชิงวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการนำเสนอ

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดในการเก็บรวบรวมเชิงคุณภาพ ด้วยเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย การสัมภาษณ์ และการศึกษาจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาค้นคว้าและเก็บข้อมูลของชาวมอแกนและลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลของชนเผ่ามอแกนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา ที่แสดงถึงพิธีการฉลองเสาวิญญาณบรรพบุรุษของชนเผ่ามอแกน โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมการวิจัยดังนี้

3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยดำเนินการวิจัยโดยการเตรียมความพร้อมในการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล จากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 สัมภาษณ์ครูอาจารย์และผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์

3.1.3 ลงพื้นที่สังเกตการณ์เพื่อเก็บข้อมูลกับชาวมอแกน ที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา

3.1.4 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคำตอบของการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโอบผ่านผลงานการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์

3.1.5 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษารูปแบบและองค์ประกอบสำหรับการแสดง ได้แก่ การออกแบบบทการแสดง การออกแบบลีลา การคัดเลือกนักแสดง การออกแบบเสียงประกอบการแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง การออกแบบแสงและการออกแบบพื้นที่ในการแสดง

3.1.6 ดำเนินการทดลองออกแบบงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนือนล่องโอบ

3.1.7 ผู้วิจัยนำปัญหาจากการวิจัยทบทวนและวิเคราะห์ เพื่อปฏิบัติการทดลองแก้ไข ปรับปรุง และสรุปผลให้งานวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.1.8 ให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์ตรวจสอบผลงาน รวมถึงให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนาผลงานให้มีความสมบูรณ์

3.1.9 นำเสนอผลงานการสร้างสรรค์ในรูปแบบการแสดงออกสู่สาธารณชน

3.1.10 พัฒนางานวิจัยเพื่อเตรียมจัดพิมพ์และจัดรูปแบบรายงานวิจัย

3.1.11 จัดพิมพ์และจัดทำเอกสารการวิจัยเพื่อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทำการเผยแพร่ต่อไป

3.2 ขั้นการศึกษาชุมชน ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อลงเก็บข้อมูล สังเกตการณ์ลักษณะของสถานที่ รวมถึงสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยมีการทำเอกสารเพื่อทำการนัดหมายก่อนเข้าพบกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้เพื่อนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการออกแบบสร้างสรรค์ผลงานทางด้านการแสดงนาฏศิลป์ออกสู่สาธารณชน

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบประเมินโดยใช้สถิติพื้นฐานจากค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงทางด้านนาฏศิลป์

3.4 การสร้างสรรค์และการเผยแพร่ผลงานการแสดง ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลการวิจัยสู่การออกแบบผลงานการแสดงผ่านการนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ และในรูปแบบการแสดง โดยมีกระบวนการสร้างสรรค์ ดังนี้

3.4.1 การทดลองออกแบบการปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การทดลองการปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เพื่อค้นหารูปแบบการพัฒนาผลงานการแสดงและนำมาสรุปปัญหา รวมถึงวิธีแก้ไขในประเด็นต่าง ๆ ตามองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์

3.4.2 การประเมินผลงาน เมื่อผู้วิจัยได้ออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานตามกระบวนการเรียบร้อยแล้ว จึงนำผลงานการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ได้ประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของการแสดง จำนวน 6 ท่าน เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน รวมทั้งทำการประเมินและข้อแสดงความคิดเห็นต่อผลงาน ทั้งนี้เพื่อนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปเผยแพร่สู่สาธารณชน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงวิถีชีวิตของชาวมอแกนเพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านมิติการแสดง” สามารถวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงในเทศกาลฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษของชนเผ่ามอแกนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา จากการศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ของประเพณีเหนือนล่อโบงในจังหวัดพังงา พบว่า กลุ่มชนเผ่ามอแกนยังคงรักษาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมไว้มากที่สุด แต่อาจมีบางพื้นที่ที่มีวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปบ้างเนื่องจากการตั้งแหล่งถาวรทำให้ได้รับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ และมีปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของท้องถิ่นนั้น ๆ ชาวมอแกนมีวิถีชีวิตที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของธรรมชาติ โดยมีทะเลเป็นตัวกำหนดรูปแบบของการดำรงชีวิต รวมถึงการใช้ชีวิตที่ต้องผูกพันกับท้องทะเล ลม ฟ้า อากาศ ต้องเผชิญหน้ากับสิ่ง ท้าทาย ซึ่งการใช้ชีวิตกับธรรมชาติเป็นส่วนสำคัญที่สุดของการดำรงชีวิตของชนเผ่าที่ต้องดำรงสืบต่อไป โดยชาวมอแกน ซึ่งมีความเชื่อในเรื่องของภูตผีและวิญญานบรรพบุรุษ โดยในเดือนเมษายนของทุกปี กลุ่มชาวเลที่อยู่กระจัดกระจายตามเกาะต่าง ๆ จะมารวมตัวกันที่หมู่เกาะสุรินทร์เพื่อประกอบพิธี “ลอยเรือ” บวงสรวงผีและวิญญานบรรพบุรุษ และเป็นการสะเดาะเคราะห์ให้ปลอดภัยและแคล้วคลาดจากภัยอันตรายทั้งหลายทั้งปวง จึงถือได้ว่าชาวมอแกนเป็นชนเผ่าที่ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้มากที่สุด

การฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษ หรือที่เรียกกันอีกอย่างว่า “เหนือนล่อโบง” จัดขึ้นในเดือนห้าทางจันทรคติ ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนฤดูกาล หยุดพักการทำมาหากินและการออกทะเล

ไปไกล ๆ เพื่อทุกคนจะได้มีส่วนร่วมในงานฉลองพิธีประกอบไปด้วยการเข้าทรง เสี่ยงทาย เช่นไหว้ วิญญาณ การเล่นดนตรี และร้องรำทำเพลง บางครั้งมีการลอยกำบางจำลอง ซึ่งถือว่าเป็นการลอย ความทุกข์และโรคภัยไข้เจ็บให้พ้นจากครอบครัวและชุมชน ชาวมอแกนยังคงรักษาความเชื่อดั้งเดิม คือเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งรวมถึงวิญญาณบรรพบุรุษและวิญญาณต่าง ๆ ในธรรมชาติมีอำนาจในการ ให้ความช่วยเหลือคุ้มครองหรือทำให้เจ็บป่วยได้ ดังนั้นการเจ็บป่วยหนัก ๆ จะแก้ไขเยียวยาได้โดยการ ให้โตะหม้อ หรือ “ออลางปุตี” มาเข้าทรงและเซ่นไหว้ (Arunothai et al., 2006)

พิธีฉลองเสาวิญญาณบรรพบุรุษของชนเผ่ามอแกนนั้นสืบทอดกันมายาวนานลักษณะของพิธี จะมีเสาหล่อโองที่มีลักษณะเป็นเสาไม้ สู่ถึงสัญลักษณ์การแสดงตัวแทนวิญญาณมีความเชื่อกันว่า จะปกป้องรักษาชาวมอแกน ในทุก ๆ ปีจะจัดพิธีขึ้นในช่วงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 5 ชาวมอแกนจะมีการ จัดพิธีบวงสรวงวิญญาณบรรพบุรุษและวิญญาณในธรรมชาติ “เหนเอนหล่อโอง” โดยมีสัญลักษณ์ เป็น “เสาหล่อโอง” และลอยเรือที่เรียกว่า “กำบางชวาย”

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการแสดงสร้างสรรค์ของวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ประเพณีเหนเอนหล่อ โองในจังหวัดพังงา ได้พบว่า งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนเอนหล่อโองวิถีชีวิต ของชาวมอแกนเพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านมิติการแสดง” ผู้วิจัยได้นำประเด็นคำถามของงานวิจัยมา เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาคำตอบของรูปแบบในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยวิเคราะห์ จากองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์และแนวคิดในการสร้างสรรค์ ตามองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ ได้แก่ การออกแบบบทการแสดง การออกแบบลีลา การคัดเลือกนักแสดง การออกแบบเสียงประกอบ เพลง การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง การออกแบบแสง และการออกแบบพื้นที่ในการแสดง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์รูปแบบของการปฏิบัติ การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนเอนหล่อโอง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ ครั้งที่ 1 จากการทดลองออกแบบ สร้างสรรค์ครั้งที่ 1 ผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาและวิธีการแก้ไขในประเด็นต่าง ๆ ตามองค์ประกอบ ทางด้านนาฏศิลป์ พบว่า ในด้านของการออกแบบการแสดงควรมีลักษณะบทของการแสดงสื่อถึง ความเชื่อ วิถีชีวิต และพิธีฉลองเสาวิญญาณของชนเผ่ามอแกน ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องแบ่งเรื่องราว เพื่อเป็นองค์การแสดงของแต่ละช่วงให้มีความเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของงานวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงต้องหาแนวทางในการปรับเปลี่ยนบทการแสดงและการออกแบบลีลาใหม่ใน การทดลองสร้างสรรค์ครั้งต่อไป

2.2 การปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ ครั้งที่ 2 จากการทดลองออกแบบ สร้างสรรค์ครั้งที่ 2 ผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาและวิธีการแก้ไขในประเด็นต่าง ๆ ตามองค์ประกอบ ทางด้านนาฏศิลป์ ผู้วิจัยต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อกำหนดทิศทางและรายละเอียดด้านการออกแบบ ลีลา การออกแบบเสียงประกอบการแสดง และการออกแบบเครื่องแต่งกาย ในส่วนของนักแสดง ผู้วิจัยได้ทำการเลือกนักแสดงได้ครบถ้วนแล้ว จึงจะต้องทำการฝึกฝนเพื่อสร้างสรรค์ผลงานตาม ขั้นตอนต่อไป

2.3 การปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ ครั้งที่ 3 จากการทดลองออกแบบ สร้างสรรค์ครั้งที่ 3 ผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาและวิธีการแก้ไขในประเด็นต่าง ๆ ตามองค์ประกอบ ทางด้านนาฏศิลป์ พบว่า ผู้วิจัยได้ออกแบบการแสดงได้ชัดเจนแล้ว แต่ยังไม่สามารถออกแบบลีลา

ตามที่ต้องการได้ เสียง อุปกรณ์และแสง ยังต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติม รวมถึงการคัดเลือกนักแสดง ผู้วิจัยพิจารณาถึงความสามารถพื้นฐานของนักแสดงและความสามารถพิเศษของบุคคลมาเป็นอันดับแรก โดยเลือกใช้นักแสดงเป็นผู้หญิง 6 คน ผู้ชาย 4 คน รวมนักแสดงทั้งหมด 10 คน ได้ตามที่ผู้วิจัยต้องการ

2.4 การปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ ครั้งที่ 4 จากการทดลองออกแบบสร้างสรรค์ครั้งที่ 4 ผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาและวิธีการแก้ไขในประเด็นต่าง ๆ ตามองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ พบว่า ผู้วิจัยได้มีการฝึกซ้อมและออกแบบลีลาตามบทการแสดง อุปกรณ์บางชิ้นไม่สามารถสร้างตามความจริงได้จึงต้องมีการสมมุติขึ้นเพื่อความสะดวกต่อการแสดง เมื่อทดลองสวมใส่แล้วเครื่องแต่งกายยังเป็นอุปสรรคต่อการแสดงลีลาท่าทาง จึงต้องทำการปรับเปลี่ยนและพัฒนาในครั้งต่อไป

2.5 การปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ ครั้งที่ 5 จากการทดลองออกแบบสร้างสรรค์ครั้งที่ 5 ผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาและวิธีการแก้ไขในประเด็นต่าง ๆ ตามองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ พบว่า ปัญหาด้านลีลาของนักแสดงที่ยังไม่สามารถสื่ออารมณ์ได้ ผู้วิจัยจึงกำหนดอารมณ์ที่จะต้องสื่อให้นักแสดงเข้าใจในแต่ละองค์ให้มีความชัดเจนและให้นักแสดงคล้อยตามได้เพื่อใช้อารมณ์ในการแสดงสมจริงยิ่งขึ้น นอกจากนี้ได้มีการเพิ่มโดยใช้เสียงของนักแสดงให้มีการตะโกนกรีดร้องร่วมด้วยเพื่อแสดงถึงความหวาดกลัวและเสริมพลังในตัวนักแสดงให้มีอารมณ์ร่วมและมีสมาธิกับการแสดงมากยิ่งขึ้น ด้านเครื่องแต่งกายขนาดชุดที่ตัดมานั้นได้ดำเนินการวัดก่อนการแสดงหลายอาทิตย์นักแสดงบางคนมีขนาดตัวที่ไม่คงเดิมจึงทำให้มีปัญหาในการสวมใส่ ผู้วิจัยจึงต้องทำการเย็บชุดให้พอดีกับตัวนักแสดงในบางคนและเมื่อใส่จริงต้องมีการเย็บให้เข้ารูปในวันใส่แสดงจริง ด้านอุปกรณ์มีความเหมาะสมและสะดวกต่อการใช้งานทำให้ไม่เป็นอุปสรรคต่อนักแสดง และการใช้พื้นที่นั้นต้องแบ่งสัดส่วนให้อื้ออำนวยต่อการแสดงรวมถึงการจัดแสงสำหรับการแสดงเพื่อช่วยสร้างอารมณ์ความรู้สึกคล้อยตามของผู้ชมรวมทั้งได้สื่อความหมายของการแสดงออกมาให้ผู้ชมมีความรู้สึกคล้อยตามจินตนาการของผู้ชมอย่างสร้างสรรค์

3. เพื่อสร้างสรรค์อัตลักษณ์ประเพณีแห่เอนหล่อโบงในจังหวัดพังงา ได้พบว่า งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีแห่เอนหล่อโบงวิถีชีวิตของชาวมอแกนเพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านมิติการแสดง” ผ่านการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์แห่เอนหล่อโบง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานการแสดง เพื่อสร้างคุณค่าให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชนเผ่าที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม จึงได้สร้างสรรค์ผลงานโดยมุ่งเน้นถึงความสำคัญทางประเพณีพิธีกรรมของชาวมอแกน ซึ่งใช้องค์ประกอบหลักในการสร้างสรรค์งาน ได้แก่ การออกแบบบทการแสดง การออกแบบลีลา การคัดเลือกนักแสดง การออกแบบเสียงประกอบการแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบอุปกรณ์การแสดง การออกแบบแสง และการออกแบบสถานที่ในการแสดง ซึ่งแต่ละองค์ประกอบจะให้ความสำคัญแต่ละส่วนอย่างชัดเจน โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์แนวคิดของการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์จากองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ ทั้งนี้ จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับประเพณีแห่เอนหล่อโบงหรือเรียกอีกอย่างว่าพิธีฉลองเสาวิญญาณบรรพบุรุษของชนเผ่ามอแกน โดยใช้เขตพื้นที่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา ในงานวิจัยพบว่าการพัฒนารูปแบบการแสดงสร้างสรรค์ของวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ประเพณีแห่เอนหล่อโบงในจังหวัด

ฟังงา เป็นการนำแนวคิดและแรงบันดาลใจมาจากองค์ประกอบที่อยู่ในประเพณีเข้ามาวิเคราะห์และตีความหมายให้ออกมาเป็นชุดการแสดง โดยมีรูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบบทการแสดง ผู้วิจัยมีกระบวนการในการออกแบบบทการแสดงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยดำเนินการค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร ตำรา เอกสารทางวิชาการ การสัมภาษณ์ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโบงในจังหวัดพังงาโดยสรุปเป็นกรอบแนวทางตามแรงบันดาลใจ จากนั้นจึงกำหนดเนื้อหาในการแสดงให้สอดคล้องกัน โดยทำการแบ่งเป็นองค์การแสดงออกเป็น 3 องค์ ได้แก่ องค์ที่ 1 ปูตี (การเข้าทรง) เป็นการนำเสนอให้เห็นถึงการเข้าทรงเพื่อสื่อสารกับวิญญาณเพื่อเสี่ยงทายในการตัดต้นไม้ โดยใช้ภาษาท่าทางตามธรรมชาติ เพื่อนำเสนอให้เห็นรูปแบบที่ชัดเจน องค์ที่ 2 ตารี (การเต้นรำ) เป็นการนำเสนอให้เป็นการเต้นรำร่วมกับวิญญาณบรรพบุรุษและให้เห็นถึงขั้นตอนในรูปแบบของพิธีเหนือนล่องโบงของชาวมอแกน โดยใช้อุปกรณ์ประกอบรวมกับการใช้ภาษาท่าทางตามธรรมชาติ เพื่อนำเสนอให้เห็นรูปแบบที่ชัดเจน และองค์ที่ 3 ก่าบางชวย (การลอยเรือ) เป็นการนำเสนอการลอยเรือส่งดวงวิญญาณเมื่อเสร็จสิ้นการประกอบพิธีแล้ว ชาวมอแกนจะนำของเซ่นไหว้ใส่ในเรือแล้วลอยเรือลงสู่แม่น้ำ

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบลีลา ผู้วิจัยได้ออกแบบจากท่าทางที่เป็นลักษณะการเต้นของชาวมอแกนขณะทำพิธีเหนือนล่องโบง ผู้วิจัยได้หยิบยืมมาบางท่าและได้ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับการแสดง โดยผสมผสานเทคนิคการเต้นของนาฏศิลป์ตะวันตก เพื่อให้เกิดความรื่นเริงและสนุกสนานประกอบกับให้นักแสดงสื่อสารถ่ายทอดเรื่องราวการแสดงทางอารมณ์และสีหน้าเพื่อให้แต่ละองค์มีความชัดเจนในการถ่ายทอดผลงานการแสดง

องค์ที่ 1 ปูตี (การเข้าทรง) นักแสดงใช้ผ้าคลุมศีรษะสีขาวที่พริ้วบางเบาคลุมศีรษะที่สื่อถึงการเข้าทรงเพื่อสื่อสารกับวิญญาณ

ภาพที่ 1 สร้างสรรค์การออกแบบลีลาทางนาฏศิลป์ องค์ที่ 1

ที่มา: Author

องค์ที่ 2 ตารี (การเต้นรำ) นักแสดงสวมหน้ากากเปรียบเสมือนวิญญาณของบรรพบุรุษเป็นการเต้นรำร่วมกับมนุษย์

ภาพที่ 2 สร้างสรรค์การออกแบบลีลาทางนาฏศิลป์ องค์กรที่ 2
ที่มา: Author

องค์กรที่ 3 กำบางขวย (การลอยเรือ) นักแสดงใช้ผ้าที่ขาวที่พริ้วบางเบานำมาเชื่อมต่อกันให้เป็นเรือเพื่อลอยส่งดวงวิญญาณของบรรพบุรุษ

ภาพที่ 3 สร้างสรรค์การออกแบบลีลาทางนาฏศิลป์ องค์กรที่ 3
ที่มา: Author

ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกนักแสดง ผู้วิจัยได้คัดเลือกนักแสดงที่มีประสบการณ์และความสามารถในด้านนาฏศิลป์ มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวคิดของการแสดงที่ผู้วิจัยได้ถ่ายทอด โดยพิจารณาความเหมาะสมจากความสามารถเฉพาะตน มีความขยันและอดทนในการฝึกซ้อม มีวินัย ผู้วิจัยได้คัดเลือกนักแสดงโดยแบ่งออกเป็น นักแสดงหญิงจำนวน 6 คน และนักแสดงชาย จำนวน 4 คน รวมมีนักแสดงทั้งสิ้น 10 คน

ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบเสียงประกอบการแสดง ในการออกแบบเสียงประกอบการแสดง เน้นการให้ผู้ชมมีความรู้สึกถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมอแกน มีกลิ่นของความเป็นภาคใต้ ความเป็นท้องทะเล ผู้วิจัยได้ศึกษาการใช้เครื่องดนตรีที่มีเสียงเป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้และต้องการให้มีความรู้สึกปลิวไหวของน้ำทะเลจึงใช้ดนตรีเครื่องสายบรรเลงผสมผสานกับดนตรีสากลและมีดนตรีไทยการประกอบจังหวะในบางช่วง เพื่อสื่ออารมณ์ถึงความแตกต่างในช่วงทำนองเพลงสร้างความ เป็นอัตลักษณ์ของเพลงที่ใช้ในการแสดง

ขั้นตอนที่ 5 การออกแบบเครื่องแต่งกาย เครื่องแต่งกายผู้วิจัยได้ออกแบบลักษณะการแต่งกายของชาวมอแกน โดยยึดเอาเอกลักษณ์การผูกผ้าและการใช้ผ้าพื้นเมืองภาคใต้ โดยนำมาประยุกต์ให้มีความเหมาะสมในการแสดงรวมถึงมีความเหมาะสมกับผู้แสดงขณะแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกายได้มีการจินตนาการมาจากผู้วิจัยได้มีการสังเกตการณ์การแต่งกายของชาวมอแกนของการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มความสวยงามแล้วยังสะดวกต่อการสวมใส่อีกด้วย เมื่อออกแบบ

เครื่องแต่งกายเรียบง่ายจะต้องพิจารณาวัสดุตัดเย็บที่มีความเหมาะสมเนื้อผ้าที่ถ่ายเทอากาศและมีน้ำหนักที่เบาเหมาะกับการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบการแสดง

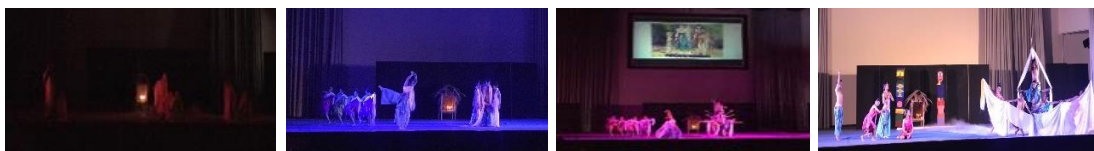
ภาพที่ 4 การแต่งกายด้านหน้าและหลังของผู้หญิงและผู้ชาย
ที่มา: Author

ขั้นตอนที่ 6 การออกแบบอุปกรณ์การแสดง ผู้วิจัยได้นำอุปกรณ์มาประกอบการแสดง โดยใช้โคมในการสร้างโดยเพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการสื่อความหมาย อุปกรณ์ประกอบการแสดงในครั้งนี้ประกอบด้วย เส้า, ไม้, หน้ากาก, ศาล, ผ้า และพวงมาลัย

ภาพที่ 5 อุปกรณ์ประกอบการแสดง
ที่มา: Author

ขั้นตอนที่ 7 การออกแบบแสง ผู้วิจัยใช้การออกแบบแสงโดยใช้แสงโทนเย็นและโทนร้อน เพื่อสื่อความหมายให้มีความสัมพันธ์กับความรู้สึก อารมณ์และจินตนาการของผู้รับชมการแสดงให้ ผู้ชมมีความรู้สึกคล้อยตามให้การแสดงมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 6 การใช้แสงโทนเย็นและโทนร้อนในการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนือเหนือ
ที่มา: Author

ขั้นตอนที่ 8 การออกแบบพื้นที่ในการแสดง ในการออกแบบพื้นที่การแสดงโดยใช้หลักในการออกแบบพื้นที่การแสดงแบบรูปทรงเรขาคณิตทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาและคำนึงถึงความสัมพันธ์ของการแสดงนาฏศิลป์ร่วมกับพื้นที่ในการแสดง รวมถึงการจัดวางตำแหน่งที่นั่งของผู้ชมให้มีความเหมาะสมในการรับชมการแสดง เพื่อให้การนำเสนอผลงานการแสดงออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่ผู้วิจัยได้คาดหวังไว้โดยการแสดงนั้นเหมาะสมที่จะแสดงในห้องประชุมใหญ่ เนื่องจากมีความสมบูรณ์ทางด้านอุปกรณ์ของแสงเสียงครบครันในการประกอบการสร้างสรรค์ผลงานการแสดง

เมื่อผู้วิจัยได้ออกแบบได้ออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานตามกระบวนการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงนำการแสดงสร้างสรรค์เหนือเหนือห้อง นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของการแสดง จำนวน 6 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปเผยแพร่สู่สาธารณชน ทั้งนี้ ประสิทธิภาพของการสร้างสรรค์การแสดงในด้านความคิดสร้างสรรค์ ในด้านความเหมาะสม และความพึงพอใจของผู้ทรงคุณวุฒิหลังการใช้กิจกรรมรูปแบบโมเดลชิปปา (CIPPA Model) ที่ได้รับชมการแสดงก่อนเผยแพร่สู่สังคม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพในด้านความคิดสร้างสรรค์ผลงาน จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน พบว่า ประสิทธิภาพในด้านความคิดสร้างสรรค์ผลงานการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนือเหนือห้อง อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.76 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.33 และความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์หลังการใช้กิจกรรมรูปแบบโมเดลชิปปา (CIPPA Model) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อผลงานสร้างสรรค์ จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 ท่าน พบว่า ความเหมาะสมและความพึงพอใจของผู้ทรงคุณวุฒิต่อการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนือเหนือห้อง อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.78 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.35

เมื่อผู้วิจัยได้รับการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนือเหนือห้องออกเผยแพร่สู่สาธารณชนตามกระบวนการของวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์และสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมของชนเผ่ามอแกนผ่านกระบวนการถ่ายทอดคุณค่าอัตลักษณ์ประเพณีเหนือเหนือห้องและวิถีชีวิตของชาวมอแกนสู่ประชาชนภายนอกให้เป็นที่รู้จักและน่าสนใจมากยิ่งขึ้นโดยนำการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนือเหนือห้องไปเผยแพร่การแสดงโดยการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปกรรมศาสตร์ระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1 The 1st International Symposium on Creative Fine Arts (ISCF) ในวันที่ 16 ธันวาคม 2563 ณ ห้องประชุมใหญ่ อาคาร 100 ปี ศูนย์ภาษาและคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ภาพที่ 7 การเผยแพร่ผลงานการแสดงสู่สาธารณชนในโครงการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปกรรมศาสตร์ระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ที่มา: Author

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโงงวิถีชีวิตของชาวมอแกนเพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านมิติการแสดง” ตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวถีชีวิตและอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโงงในเทศกาลฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษของชนเผ่ามอแกนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา พบว่า กลุ่มชนเผ่ามอแกนยังคงรักษาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมไว้มากที่สุดและมีปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของท้องถิ่นนั้น ๆ ชาวมอแกนมีวิถีชีวิตที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของธรรมชาติ โดยมีทะเลเป็นตัวกำหนดรูปแบบของการดำรงชีวิต รวมถึงการใช้ชีวิตที่ต้องผูกพันกับท้องทะเล ลมฟ้าอากาศ ต้องเผชิญหน้ากับสิ่งท้าทาย โดยชาวมอแกนมีความเชื่อในเรื่องของภูตผีและวิญญานบรรพบุรุษ ในเดือนเมษายนของทุกปี กลุ่มชาวเลที่อยู่กระจัดกระจายตามเกาะต่าง ๆ จะมารวมตัวกันที่หมู่เกาะสุรินทร์ เพื่อประกอบพิธี “ลอยเรือ” บวงสรวงผีและวิญญานบรรพบุรุษ และเป็นการสะเดาะเคราะห์ให้ปลอดภัยและแคล้วคลาดจากภัยอันตรายทั้งหลายทั้งปวง จึงถือได้ว่าชาวมอแกนเป็นชนเผ่าที่ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ (Arunothai et al., 2006) ที่ได้กล่าวถึง ประกอบพิธี “ลอยเรือ” ไว้ว่า การฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษ หรือที่เรียกกันอีกอย่างว่า “เหนือนล่องโงง” จัดขึ้นในเดือนห้าทางจันทรคติ ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนฤดูกาล เมื่อหยุดพักการทำมาหากินและการออกทะเลไปไกล ๆ เพื่อทุกคนจะได้มีส่วนร่วมในงานฉลองพิธีประกอบไปด้วยการเข้าทรง เสี่ยงทาย เช่นไหว้วิญญาน การเล่นดนตรีและร้องรำทำเพลง บางครั้งมีการลอยกำบางจำลอง ซึ่งถือว่าการลอยความทุกข์และโรคร้ายไข้เจ็บให้พ้นจากครอบครัวและชุมชน ชาวมอแกนยังรักษาความเชื่อดั้งเดิม คือเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งรวมถึงวิญญานบรรพบุรุษและวิญญานต่าง ๆ ในธรรมชาติมีอำนาจในการให้ร้ายให้ตีปกป้องคุ้มครองหรือทำให้เจ็บป่วยได้ดังนั้นการเจ็บป่วยหนัก ๆ จะแก้ไขเยียวยาได้โดยการให้โตะหมอม หรือ “ออลางปุตี” มาเข้าทรงและเช่นไหว้ปัจจุบันนี้มีการสืบทอดความรู้เหล่านี้ค่อยลงทุกที โดยพิธีฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษของชนเผ่ามอแกนนั้นสืบทอดกันมายาวนานสัญลักษณ์ของพิธีจะมีเสาหล่อโงงเป็นเสาไม้ที่แสดงตัวแทนวิญญานมีความเชื่อกันว่าจะปกป้องรักษาชาวมอแกน ในทุก ๆ ปีจะจัดพิธีขึ้นในช่วงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 5 ชาวมอแกนจะมีการจัดพิธีบวงสรวงวิญญานบรรพบุรุษและวิญญานในธรรมชาติ “เหนือนล่องโงง” โดยมีสัญลักษณ์เป็น “เสาหล่อโงง” และลอยเรือที่เรียกว่า “กำบางขวย”

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการแสดงสร้างสรรค์ของวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบง ในจังหวัดพังงา พบว่า ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์รูปแบบของการปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์เหนือนล่อโบงโดยผ่านกระบวนการทดลองออกแบบการปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ซึ่งมีการพัฒนางานทั้งหมด 5 ครั้ง โดยผู้วิจัยวิเคราะห์จากองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์รวมถึงแนวคิดในการสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการคิดและวิเคราะห์อย่างละเอียด โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการออกแบบสร้างสรรค์ผลงานซึ่งสอดคล้องกับ (Wirunrak, 2004) ได้กล่าวว่า การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ หมายถึง การคิด การออกแบบ และสร้างสรรค์แนวคิด รูปแบบกลวิธีของนาฏศิลป์ชุดหนึ่งซึ่งแสดงโดยผู้แสดงคนเดียวหรือหลายคน โดยครอบคลุม ปรัชญา เนื้อหา ความหมาย ท่ารำ ท่าเต้น การแปรแถว การตั้งซุ้ม การแสดงเดี่ยว การแสดงหมู่ การกำหนดดนตรี เพลง และเครื่องแต่งกาย ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้การพัฒนารูปแบบการแสดงสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพในด้านความคิดสร้างสรรค์และมีความเหมาะสมก่อนนำไปเผยแพร่สู่สาธารณชน

3. เพื่อสร้างสรรค์อัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงในจังหวัดพังงา ได้พบว่า งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงวิถีชีวิตของชาวมอแกนเพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านมิติการแสดง” ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดง เพื่อสร้างคุณค่าให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชนเผ่าที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งใช้องค์ประกอบหลักในการสร้างสรรค์งาน ได้แก่ การออกแบบบทการแสดง การออกแบบลีลา การคัดเลือกนักแสดง การออกแบบเสียงประกอบการแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบอุปกรณ์การแสดง การออกแบบแสง และการออกแบบสถานที่ในการแสดง ซึ่งแต่ละองค์ประกอบจะให้ความสำคัญแต่ละส่วนอย่างชัดเจน โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์แนวคิดของการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์จากองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์โดยมีรูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงานตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบบทการแสดง โดยผู้วิจัยได้แรงบันดาลใจมาจากพิธีฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษ (เหนือนล่อโบง) ของชนเผ่ามอแกนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา โดยพิธีกรรมการฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษ iva มอแกนมีพิธีประจำปีที่สำคัญ คือการฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษเหนือนล่อโบง (Arunothai et al., 2006) ซึ่งสอดคล้องกับ ปรีดา คงแป้น และคณะ ได้กล่าวถึง พิธีกรรมการฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษ iva แต่เดิมนั้นพิธีล่อโบงของชาวมอแกนนั้นทำพิธีและเซ็นสรวงด้วยเต่า และพิธีไหว้ผีบรรพบุรุษจัดทำขึ้นทุกปี ในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 5 เมื่อเต่าถูกอนุรักษ์ ชาวมอแกนถูกห้ามจับเต่า จึงเปลี่ยนเครื่องเซ่นไหว้จากเต่าเป็นไก่แทน เมื่องานเริ่มขึ้นเสร็จสิ้นพิธีบวงสรวงผีต่าง ๆ เริ่มมีการฉลอง เต็นรำ ตีกลอง บางคนเต้นแสดงอาการต่าง ๆ บางคนเต้นซึกกระดูกงูรอบเสาล่อโบง เมื่อถึงอีกวันชาวบ้านช่วยกันนำเรือกำบังลำน้อยที่สร้างขึ้นตั้งแต่สองวันก่อนไปลอยในกลางทะเล (Kongpan et al., 2012) ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์บทการแสดง โดยวางโครงเรื่องไว้ 3 องค์ ดังนี้ **องค์ที่ 1 บุติ** (การเข้าทรง) ลีลาท่าทางจะมีอาการคล้ายผีเข้าแต่จะแสดงออกมาในลักษณะของสัตว์ต่าง ๆ เช่น นก งู กุ้ง โดยอยู่ในการควบคุมดูแลของผู้ทำพิธี หลังจากการเข้าทรงเสร็จจะมีการเสี่ยงทายในการตัดต้นไม้เพื่อนำมาแกะสลักเป็นเสาวิญญาน **องค์ที่ 2 ตารี** (การเต้นรำ) หลังจากการเข้าทรงและได้ต้นไม้ที่ต้องการแล้ว ในหมู่บ้านจะมีการร้องรำทำเพลงด้วยความสนุกสนาน โดยเชื่อกันว่าบรรพบุรุษ

ที่ล่องลับไปแล้วจะมาร่วมเต้นรำกับคนในหมู่บ้านโดยชาวบ้านจะมีการเต้นรำร่วมกับเสาวิณญาณองค์ที่ 3 ก่าบางชวาย (การลอยเรือ) ในช่วงวันสุดท้ายจะเรียกกันว่า ส่งดวงวิณญาณโดยชาวบ้านจะมีการต่อเรือก่าบางชวาย เพื่อใส่ของใช้ต่าง ๆ ในครัวเรือน เพื่อให้ดวงวิณญาณเร่ร้อนที่ตายในทะเลได้มีของกิน และนำดวงวิณญาณไปสู่สุขคติ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีกระบวนการในการออกแบบบทการแสดงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยดำเนินการค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ งานวิจัย เอกสารทางวิชาการ และการสัมภาษณ์ จากนั้นจึงกำหนดลีลาในการแสดงให้สอดคล้องกัน

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบลีลา ผู้วิจัยได้ออกแบบลีลาที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ความเป็นอยู่ของชนเผ่ามอแกน โดยผู้วิจัยได้หยิบยกท่าทางการเต้นของชาวมอแกนขณะทำพิธีเหน่อนหล่อโองนำมาผสมผสานเทคนิคการเต้นของศิลปินชาวตะวันตกเพื่อให้เกิดความรื่นเริงและสนุกสนาน ซึ่งสอดคล้องกับ (Wirunrak, 2004) ได้กล่าวว่าการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ หมายถึง การคิดการออกแบบ และสร้างสรรค์แนวคิด รูปแบบกลวิธีของนาฏศิลป์ชุดหนึ่งที่แสดงโดยผู้แสดงคนเดียวหรือหลายคน โดยครอบคลุม ปรักษา เนื้อหา ความหมาย ท่ารำ ท่าเต้น การแปรแถว การตั้งซุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ (Lamsakul, 2011) ได้ให้ความหมายของคำว่า นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ไว้ว่า การคิดประดิษฐ์ ท่ารำ หรือการออกแบบท่ารำ การประพันธ์เพลง การแต่งกายขึ้นมาใหม่ โดยอาจจะยังคงโครงสร้างแบบแผนเดิม และยังคงสอดคล้องกับ (Sensai, 2003) ได้กล่าวถึง ความหมายของการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ไว้ว่า กระบวนการคิดผลงานของแต่ละบุคคลล้วนมีความแตกต่างในส่วนรูปแบบการนำเสนอ ได้ผลผลิตออกมาหลากหลายรูปแบบ โดยมีขอบเขตต่อการสร้างสรรค์ คือ คิดสร้างให้เป็นของเก่าแก่ คิดสร้างให้เป็นการผสมผสานนาฏศิลป์หลาย ๆ จาริตเข้าด้วยกัน คิดสร้างแบบประยุกต์จากแบบดั้งเดิมโดยการพยายามแสวงหากระบวนการทำใหม่ ๆ และคิดใหม่ ทำใหม่ที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน

ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกนักแสดง ผู้วิจัยได้คัดเลือกนักแสดงที่มีประสบการณ์และความสามารถในด้านนาฏศิลป์ เพื่อให้นักแสดงมีทักษะและเข้าสิ่งๆ ที่ผู้วิจัยต้องการถ่ายทอดไปในทิศทางเดียวกัน โดยพิจารณาความเหมาะสมจากความสามารถเฉพาะตน นักแสดงหญิงจำนวน 6 คน และนักแสดงชายจำนวน 4 คน รวมมีนักแสดงทั้งสิ้น 10 คน ซึ่งสอดคล้องกับการใช้พื้นที่เวทีโดย (Lamsakul, 2011) ได้กล่าวว่าการเลือกตัวผู้แสดง ผู้ออกแบบทำนาฏศิลป์สร้างสรรค์จะต้องคัดเลือกผู้แสดงต้องมีคุณภาพทั้งฝีมือ บุคลิก รูปร่าง น้ำเสียงสามารถสวมบทบาทในตัวละครได้อย่างเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบเสียงประกอบการแสดง ผู้วิจัยได้ออกแบบเสียงให้ช่วงแรกเป็นจังหวะช้า ช่วงต่อมาจังหวะเร็วสนุกสนานช่วงสุดท้ายมีจังหวะช้า การใช้เครื่องดนตรีที่ให้เสียงสื่อถึงเอกลักษณ์ของภาคใต้และต้องการให้มีความรู้สึกพลิ้วไหวของน้ำทะเล จึงใช้ดนตรีเครื่องสายเข้ามาช่วยให้เพิ่มความรู้สึกเหมือนการเคลื่อนไหวการไหลของน้ำเพื่อเชื่อมโยงความเป็นภาคใต้ของชาวเลได้อย่างลงตัวโดยการผสมผสานการใช้เครื่องดนตรีเครื่องสายบรรเลงผสมผสานกับดนตรีสากลและมิตดนตรีไทยในการประกอบจังหวะ ซึ่งสอดคล้องกับ (Deekham, 2019) ได้กล่าวถึงการออกแบบเสียง ไว้ว่า การออกแบบเสียงควรคำนึงถึงการความสอดคล้องของอารมณ์ที่ต้องการจะสื่อ ในช่วงการแสดง ๆ นั้น ซึ่งเสียงจะช่วยให้การแสดงมีความสมจริงและผู้ชมอาจมีอารมณ์ร่วมไปกับการแสดงได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (Nimsamer, 2001) ได้กล่าวถึง การใช้ดนตรี ไว้ว่าเป็นการวัดความเข้าใจเร็วของช่วงเวลามาร้อยเรียง จังหวะมีอยู่ทั่วไปในธรรมชาติ การเต้นของหัวใจ

ที่เป็นจังหวะในร่างกายของเรา การเปลี่ยนแปลงตาม ฤดูกาล การเติบโต และการเติบโต
ของชีวิตก็เป็นจังหวะ ที่รับสัมผัสได้ง่ายที่สุดในจังหวะของคนตรี

ขั้นตอนที่ 5 การออกแบบเครื่องแต่งกาย เครื่องแต่งกายผู้วิจัยได้ออกแบบจากการแต่งกาย
ของชาวมอแกน โดยยึดเอาเอกลักษณ์การผูกผ้าและการใช้ผ้าพื้นเมืองภาคใต้ โดยปรับให้มีความ
เหมาะสมกับผู้แสดงขณะแสดง ทั้งนี้ การออกแบบเครื่องแต่งกายได้มีการจินตนาการเพิ่มเติมจากความ
เป็นจริงเพื่อเพิ่มความสวยงามแล้วยังสะดวกต่อการสวมใส่อีกด้วย เมื่อออกแบบเครื่องแต่งกาย
เรียบร้อยแล้วจะต้องพิจารณาวัสดุตัดเย็บที่มีความเหมาะสม ของเนื้อผ้าที่ถ่ายเทอากาศและมีน้ำหนัก
ที่เบาเหมาะกับการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อให้เกิดความคล่องตัว ซึ่งสอดคล้องกับ (Wanmahin,
2019) กล่าวไว้ว่า เครื่องแต่งกายสามารถบอกถึงบุคลิกตัวนักแสดง ฐานะ ภูมิหลังของตัวละครได้
เครื่องแต่งกายเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดความเป็นตัวตนของตัวละครออกมาผ่านผู้แสดง ซึ่งสอดคล้องกับ
Chantanasaro, 2019) ได้กล่าวถึงการออกแบบเครื่องแต่งกาย ไว้ว่า การจะออกแบบเครื่องแต่งกาย
ต้องคิดถึงสิ่งที่เราจะสื่อสารกับผู้ชม ตัวตนของตัวแสดงว่าเราต้องการให้ผู้แสดงเป็นใคร มาจากไหน
จึงออกแบบเครื่องแต่งกายให้ผู้แสดงที่มีความเหมาะสมกับการแสดง

ขั้นตอนที่ 6 การออกแบบอุปกรณ์การแสดง พบว่า ผู้วิจัยใช้อุปกรณ์เพื่อเป็นตัวแทนในการ
สื่อความหมายแทนสัญลักษณ์เพื่อประกอบและให้ผู้ชมได้มีส่วนร่วมในการจินตนาการอย่างสร้างสรรค์
ในขณะรับชมการแสดง ทั้งนี้ อุปกรณ์ในการแสดงผู้วิจัยได้ทำการเลียนแบบมาจากของจริงบางส่วน
และได้ออกแบบตามจินตนาการของผู้วิจัยร่วมไปด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องออกแบบให้มีขนาด
ที่พอเหมาะมีความสะดวกต่อการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับ (Jivakanon, 2014) กล่าวถึง ความหมาย
ของเครื่องประกอบการแสดง ไว้ว่า properties หรือ props สร้างความสัมพันธ์ระหว่างฉากและ
เหตุการณ์ วัสดุต่าง ๆ ที่ตัวละครเคลื่อนย้ายบนพื้นที่เวทีได้ ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างภาพรวม
บนเวที เครื่องประกอบการแสดงมีส่วนสำคัญที่จะทำให้โลกของการแสดงนั้นเกิดขึ้นจริง ทำให้ผู้ชม
เชื่อในสิ่งที่เห็นบนเวที และสื่อความหมายให้ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงได้ชัดเจน

ขั้นตอนที่ 7 การออกแบบแสง ผู้วิจัยใช้การออกแบบแสงร่วมด้วยเพื่อช่วยในการสื่อ
ความหมายและอารมณ์ของการแสดง เพื่อสนับสนุนส่งเสริมบรรยากาศให้ผู้ชมมีความรู้สึกคล้อย
ตามให้การแสดงมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยออกแบบตามสถานการณ์และบรรยากาศตามท้องเรื่อง
ในองค์ที่ 1 ปิดไฟมืดจากนั้นค่อย ๆ เปิดไฟสว่างขึ้นและมีการเปิดไฟสีแดงกระพริบถี่ให้ความรู้สึก
ตื่นเต้นและน่ากลัว เปรียบเสมือนการสื่อถึงวิญญาน การเข้าทรง ในองค์ที่ 2 ใช้ไฟสีฟ้าและสีชมพู
สลับกันเพื่อให้เห็นถึงการเต้นรำ สนุกสนาน และมีความสุข ในช่วงสุดท้ายผู้วิจัยใช้สีขาวผสมสีฟ้า
ที่แสดงถึงความรู้สึกผ่อนคลาย ซึ่งสอดคล้องกับ (Phuricha, 2005) ที่กล่าวไว้ว่า สีของแสงเป็นสื่อ
สำคัญที่ใช้ในการออกแบบแสง สีแสงสามารถกระตุ้นให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกร่วม มีอิทธิพลต่อ
ผู้ชมเป็นอย่างมาก การเคลื่อนไหวของแสง ทิศทางของแสง และการกระจายแสง ทั้งหมดนี้เป็น
คุณสมบัติของแสงสว่างที่รวมอยู่เป็นหนึ่งเดียว

ขั้นตอนที่ 8 การออกแบบพื้นที่ในการแสดง ในการออกแบบพื้นที่การแสดงนั้นผู้วิจัยได้
พิจารณาและคำนึงถึงความสัมพันธ์ของการแสดงนาฏศิลป์ร่วมกับพื้นที่ในการแสดง จำนวนนักแสดง
และการใช้แสงเสียงรวมถึงการจัดวางตำแหน่งที่นั่งของผู้ชมให้มีความเหมาะสมในการรับชมการแสดง
เพื่อให้การนำเสนอผลงานการแสดงออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่ผู้วิจัยได้คาดหวังไว้

โดยการแสดงนั้นเหมาะที่จะแสดงในห้องประชุมใหญ่เนื่องจากมีความเพียงพอในการรองรับผู้ชมในการเข้าร่วมชมการแสดง และมีความเหมาะสมทางด้านอุปกรณ์ของแสงและสีครบครัน ซึ่งสอดคล้องกับ Natayakun (2008) ได้อ้างถึง สาธิต ไกลวรรณนะ กล่าวถึง พื้นที่หรือขอบเขตที่ใช้ในการแสดงหรือการเล่นละคร เราก็จะสามารถที่จะแบ่งพื้นที่แสดงบนเวทีทั้งหมดออกเป็นพื้นที่แสดงย่อย ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ Lamsakul (2011) ได้กล่าวว่า ขนาดของเวทีก็เป็นส่วนสำคัญ เช่น การแสดงในโรงละครหรือแสดงเวทีกลางแจ้ง หากเวทีการแสดงขนาดใหญ่ควรจะใช้ผู้แสดงจำนวนมากหากเวทีเล็กควรจัดผู้แสดงให้เหมาะสมกับขนาดของเวที

เมื่อผู้วิจัยได้ออกแบบได้ออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานตามกระบวนการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงนำการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนือนหล่อโบง นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของการแสดง จำนวน 6 ท่าน เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน รวมทั้งมีการประเมินและขอแสดงความคิดเห็นต่อผลงาน เพื่อนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปเผยแพร่สู่สาธารณชนต่อไป

เมื่อการแสดงได้รับการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำการแสดงออกเผยแพร่การแสดงสู่สาธารณชน เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์และสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมของชนเผ่ามอแกน โดยการถ่ายทอดคุณค่าอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนหล่อโบงและวิถีชีวิตของชาวมอแกนสู่ประชาชนภายนอกให้เป็นที่รู้จักและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (Makpa, 2017) ได้กล่าวไว้ว่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมถูกนำไปเป็นทรัพยากรในการส่งเสริมการประกอบการแต่วัฒนธรรมได้ถูกพัฒนาขึ้นจนกลายเป็นรูปธรรมที่สามารถพัฒนาให้เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวได้ ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ เปรียบเสมือนตัวส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยสร้างสรรค์ เรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนหล่อโบงวิถีชีวิตของชาวมอแกนเพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านมิตินาฏศิลป์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อผลที่ได้จากการวิจัย คือ รูปแบบของผลงานการแสดงนาฏศิลป์ได้พัฒนามาจากองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์แบ่งเป็น 8 ขั้นตอน 1. การออกแบบบทการแสดง 2. การออกแบบลีลา 3. การคัดเลือกนักแสดง 4. การออกแบบเสียงประกอบการแสดง 5. การออกแบบเครื่องแต่งกาย 6. การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง 7. การออกแบบแสง และ 8. การออกแบบพื้นที่ในการแสดง ผู้วิจัยพบว่าทั้ง 8 ประการที่กล่าวมาเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์และการออกแบบผลงานทางด้านนาฏศิลป์ หากทำการสร้างสรรค์จะต้องพิจารณาการออกแบบตามองค์ประกอบเหล่านี้ให้ครบถ้วนและสามารถอธิบายเหตุผลและที่มาที่ไปตามองค์ประกอบต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน แต่ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องและความเหมาะสมและสามารถอธิบายหรืออ้างอิงต่อได้ในอนาคตตามหลักวิชาการ ดังนั้นผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนจึงจะสามารถออกแบบผลงานได้อย่างสมบูรณ์รวมทั้งจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้ ผลงานการสร้างสรรคทางด้านนาฏศิลป์ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนาฏศิลป์ประเภทอื่น ๆ หรือศิลปะการแสดงที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้อีกด้วย ทั้งนี้องค์ประกอบและแนวคิดของการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ทั้ง 8 ประการนี้สามารถนำไปประยุกต์ในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ที่มีเรื่องราวทางธรรมชาติหรือวิถีชีวิตหรือเรื่องอื่น ๆ ได้ อีกทั้งเพื่อบันทึกเป็นองค์ความรู้และเป็นประโยชน์ต่อความความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการด้านนาฏศิลป์และเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้คงอยู่และพัฒนาสืบต่อไป

References

- Arunothai, M., et al. (2006). **Chee wit puak rao chao ta le urak lawoi siray island**. Bangkok: Andaman Pilot Project, Social Research Institute, Chulalongkorn University.
- Arunothai, M. (2010). **Chee wit puak rao chao ta le ka moi aulang mogan kamee u rak la woi, we, the sea people**. Bangkok: Andaman Pilot Project, Social Research Institute, Chulalongkorn University.
- Chantanasaro, T. (2019, January 29). Interviewed by **K. Tunthong**. Bangkok: Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University.
- Deekham, N. (2019). Interviewed with **Palach Buakaw et al.** at the faculty of Fine Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi.
- Jivakanon, R. (2014). **The art of costume design modern theater**. Bangkok: Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Kongpan, P., et al. (2012). **The crisis of the Chao Ley lifestyle**. Tai Community Foundation.
- Lamsakul, C. (2011). **The art of choreography (Creative Thai Dance)**. Bangkok: Bangkok Business Press, Aor Copycenter.
- Makpa, P. (2017). **nāttasin sāngsan kap kān phoeīphræ ‘attalak thāng watthanatham chāo Thai phūan bān bung khē tambon nōng sāeng ‘amphoe pāk phlī chāngwat Nakhōn Nāyok** [Creative dancing arts and promotion of cultural identity of the Thai puan people in Ban Bung Khe, Nong Saeng sub-district, Pakplee district, Nakhon Nayok province]. **Institute of Culture and Arts Journal Srinakharinwirot University**. 19(1), 72-81.
- Natayakun, S. (2008). **Dance Kinesiology**. Bangkok: Odeon Store.
- Nimsamer, C. (2001). **Composition of Art**. 6th ed. Bangkok: Thai Wattana Panich Co., Ltd.
- Saaisunthorn, K. P. (2005). **Research and development of stateless children**. Bangkok: Office of the Health Promotion Fund.

- Sensai, P. (2003). **Invention**. Mahasarakham: Mahasarakham University.
- Phuricha, W. (2005). **Lighting for the stage**. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Wanmahin, N. (2019, January 28). Interviewe by **K. Tunthong**. Bangkok: Variety Dance Co., Ltd.
- Wirunrak, S. (2004). **Periscope dance**. Bangkok Printing, Chulalongkorn University Press.